

مدل دفاعی - امنیتی ج.ا.ایران متناسب با الگوی اسلامی -

ایرانی پیشرفت

نیک‌بخش حبیبی^۱

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۸/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۱/۲۰

از صفحه ۱۲۹ تا ۱۵۶

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال یازدهم،
شماره اول (پیاپی چهل و یکم)، بهار ۱۳۹۷

چکیده

مقدمه: از مهم‌ترین حوزه‌های تأثیرگذار در الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، حوزه دفاعی - امنیتی نظام ملی می‌باشد. به گونه‌ای که شکل‌گیری این الگو بدون توجه به مؤلفه‌های این حوزه سبب ناکارآمدی معرفتی در این الگو خواهد شد. هدف اصلی پژوهش شناسایی مؤلفه‌های اثربخشی در حوزه دفاع و امنیت ملی متناسب با الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت ملی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

روش: محقق تلاش کرده تا با «روش داده‌بنیاد» در قرآن و قانون اساسی به کشف مؤلفه‌های دفاعی - امنیتی سازگار با الگوی اسلامی ایران پیشرفت بپردازد و در این زمینه نظریه ارائه نماید.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌های پژوهش پدیده محوری فرایند دفاع و امنیت ملی سازگار با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت شامل حفظ اقتدار همه جانبه نظام ملی اسلامی (حاکمیت صالحان) که به کمک راهبردهای دفاع همه جانبه مردمی، نفی سلطه و حفظ روابط صلح، آمادگی رزمی و توسعه نظامی امنیتی، اعمال اقتدار امنیتی و تعهد برادرانه و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان می‌باشد.

نتیجه‌گیری: نتایج به دست آمده بیانگر آن است که فرایند دفاع و امنیت ملی با پیامدهایی از قبیل حفظ کرامت انسانی، ایمان، آرامش، رفاه و امنیت اجتماعی، استقلال همه جانبه، رشد فضایل اخلاقی، محو استبداد و خودکامگی، آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی کشور همراه است.

کلیدواژه‌ها: الگوی اسلامی ایرانی، نظریه دفاعی امنیتی، دفاع همه جانبه مردمی، نظریه داده‌بنیاد.

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران برآمده از کوشش تاریخی نسل‌هایی است که از سویی دغدغه توسعه نیافتگی کشور را داشتند و از سوی دیگر راه‌گذار از این وضعیت نابسامان را در بی‌توجهی به هویت خودی نمی‌دانستند. در تلقی آنها هویت دینی و ملی ما آن مبنای اساسی‌ای بود که می‌توانست به عنوان زمینه حرکتی ما برای آینده بهتر باشد. این تعلق دوگانه به پیشرفت و هویت خودی، زمینه‌ساز تعبیری از توسعه شد که می‌توان آنرا «الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت» نامید.

الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت کشور در همه حوزه‌های مرتبط نیازمند یک ساختار و چارچوب معرفتی است. فهم این نظام معرفتی به شدت نیازمند شناخت مؤلفه‌های اثرگذار در این الگو می‌باشد.

ایران اسلامی با این الگو به یمن هم‌سوئی اراده ملی با نظام حاکمیتی اسلامی توحید محور خود در افول قدرت غرب به شایستگی‌های متمایزی برای ورود به جرگه قدرت‌سازی جهانی قرار گرفته است. از طرفی باید توجه داشت که برخورداری از یک قدرت سیاسی و حتی نظامی هه جانبه، شرط کافی برای ادامه برتری نیست؛ زیرا در آن صورت، کشورها قادر نخواهند بود بر محدودیت‌های به جا مانده از قدرت سیاسی و نظامی فائق آیند. این نوع از قدرت می‌تواند ابزار کوتاه مدت مؤثری برای دفاع و یا کسب پیروزی باشد، اما به هیچ روی نمی‌تواند مبنایی برای یک حکومت بلند مدت و یا نظم باثبات بین‌المللی باشد؛ مگر آن که با حمایت همه جانبه مردم برای دفاع از ارزش‌های منطبق با فطرت آنها روبرو باشد.

انقلاب اسلامی بر اساس مؤلفه‌های فطرت، مردم، دین، ولایت و اقتدارخواهی ملی-ایمانی شکل گرفت که خواهان رشد عقلانیت معطوف به پیشرفت مستقل و خوداتکاء با سبک و سیاق جدید خود شده است. این انقلاب با دخالت دادن همه جانبه مردم با معیارهای دینی توانسته شکل خاصی از دموکراسی با مردم‌سالاری دینی یا دموکراسی اسلامی را در مقابل دموکراسی سوسیالیستی، دموکراسی لیبرالی شکل دهد (مجتهدزاده، ۱۳۸۶).

حضرت امام خمینی^(ع) برای قدرت‌سازی در ایران و ملت‌های اسلامی نقش دفاع همه‌جانبه را با رویکرد «مقاومت» و فرهنگ پایداری نهادینه کردند و باب جدیدی از

نبرد را با تکیه بر نیروهای مردمی در حوزه دفاع گشودند که تأثیر آن را در ایران، لبنان و اخیراً نیز عراق، سوریه و یمن مشاهده می‌کنیم.

پژوهش حاضر تلاش می‌کند تا مؤلفه‌های اثرگذار بر شکل‌گیری نظریه دفاعی - امنیتی همه جانبه ج.ا. ایران را در فضای ادبیات متناسب با الگوی اسلامی - ایرانی منعکس شده در قرآن و قانون اساسی با روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد شناسایی و به استخراج مقوله‌های دفاعی - امنیتی مرتبط با این الگو بپردازد. بنابراین بر این اساس مقاله پیش‌رو به دنبال پاسخ به این پرسش اساسی است که نظریه دفاعی - امنیتی همه جانبه ج.ا. ایران سازگار با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ملی چیست؟

پیشینه و مبانی نظری

پیشینه

پژوهشگران مرکز پژوهش‌های راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۳۸۸)، طی یک مطالعه بنیادی و تحلیلی در تدوین سیاست‌های کلی نظام به موضوع تدوین الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت پرداختند. نتایج پژوهش در این زمینه نشان می‌دهد که در بعد دفاعی و امنیتی باید به مؤلفه‌های امنیت، استقلال، اقتدار، سازمان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه، همگرایی ملی و منطقه‌ای، پیوستگی مردم و حکومت و فعال و مؤثر در جهان اسلام توجه کرد.

از سال ۱۳۹۰ شمسی تاکنون نیز شش کنفرانس الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت زیر نظر مرکزی به همین نام در تهران برگزار شده است که چکیده و کلیات آنها در مجلدهای جداگانه انتشار یافته است. آنچه که این مقاله را از سایر مباحث و مقالات مطرح شده در این زمینه متمایز می‌سازد این است که در این پژوهش تلاش شده تا مؤلفه‌های اثرگذار امنیت و دفاع همه جانبه ملی سازگار با الگوی اسلامی ایرانی با تأکید بر مبانی ذکر شده در مستندات راهبردی نظام اسلامی ایران، یعنی قرآن و قانون اساسی استخراج و معرفی نماید.



مبانی نظری

هر الگوی توسعه و پیشرفت ملی برای تحقق نیازمند مؤلفه‌های امنیت‌ساز و مصونیت‌ساز در وضعیت‌های بحرانی نظامی و دفاعی به کمک توده‌های مردم به عنوان ستون همه تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی است. از این منظر، جنگ و دفاع مفاهیمی بسیار راهبردی برای هر ملت و هر کشوری به حساب می‌آیند که خود به مؤلفه‌هایی به عنوان پیش‌شرط یا پیش‌نیاز نیازمند می‌باشد. بررسی و شناخت برخی از مؤلفه‌های مفروض این الگو که مطالعات پیشین همانند مرکز پژوهش‌های راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز بر برخی از آنها تأکید داشته، با توجه به نقش و جایگاه حساس دفاع همه جانبه ملی در ادبیات پیشرفت و توسعه اسلامی ایرانی از اهمیت ویژه و حساسی برخوردار است که در ادامه ابتدا به بیان مفاهیم اولیه و مبانی نظری آن می‌پردازیم:

امنیت ملی پیش‌شرط پیشرفت و تضمین حاکمیت ملی: در تعریف امنیت هم مانند بسیاری از مفاهیم علوم انسانی اجماع نظر وجود ندارد و هر یک از محققین با نگرشی خاص، تعریف ویژه‌ای ارائه کرده‌اند. امنیت، در لغت به حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله و آمادگی جهت رویارویی با آنها اطلاق می‌شود. میان امنیت و آسیب‌پذیری یک رابطه جدی وجود دارد. به همین دلیل برخی از محققین همانند استرن و همکاران^۱ (۲۰۰۵) معتقدند که امنیت رهایی از آسیب‌پذیری است.

امنیت شرط لازم و اساسی توسعه همه جانبه و پایدار هر کشوری محسوب می‌شود؛ حتی فقرا هم صلح و امنیت را نخستین اولویت خود می‌دانند. امروزه اقتدار ملی و منافع امنیت ملی صرفاً با قدرت و تجهیزات نظامی تأمین و تضمین نمی‌شود؛ بلکه تا حدودی نیز جنبه نرم‌افزاری به خود گرفته و حاصل مشارکت معنادار مردم گسترش نهادهای مردم‌سالار (دموکراتیک) بوده و در نهایت وام‌دار توسعه اجتماعی و اقتصادی خواهد بود (احمدی، ۱۳۸۶: ۸۸).

دفاع ملی همه جانبه ابزار قدرت‌سازی صلح‌طلبانه: سیاست‌های خارجی یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر قدرت ملی کشورها است که تابعی از شاخص‌های دفاعی-امنیتی

^۱ Stren et al

است و نمی‌توان انتظار داشت کشوری که از منابع و توانایی‌هایی همسان با یک قدرت بزرگ برخوردار نیست، نتایج متفاوتی را به‌دست آورد (امینی، ۱۳۸۸: ۱۹۸).

رویکرد دفاع همه‌جانبه مردمی باعث افزایش قدرت دفاعی خودیار^۱ ایران در منازعات بین‌المللی می‌شود. رشد روزافزون این رویکرد و نگرش عمده‌ترین منبع الهام گروه‌های اسلام‌گرای خاورمیانه، به‌ویژه در موج بیداری جهان اسلام شده است. افزایش قدرت و اقتدار، زاده‌ی حمایت همه‌جانبه ملی، موجب افزایش فضای مانوری قدرت نرم با حداکثر تأثیر بازدارندگی در فضای ملت‌هت سیاسی - نظامی بین‌المللی شده است.

دین‌محوری دفاع ملی در الگوی اسلامی - ایرانی: حرکت آرمانی جامعه ایرانی در پرتو دفاع و امنیت پابرجا و همچنین به سوی پیشرفت و تعالی حاصل یک فرایند تاریخی و یک سفر پرحادثه است که از یک قرن و نیم پیش آغاز شده و اکنون در جریان انقلاب اسلامی با کمک مؤلفه‌های دینی و ایمانی، آمادگی حرکت فزاینده شتابنده را به سوی اهداف آرمانی استقلال، آزادی، عدالت، رفاه و معنویت را در کنار دفاع و امنیت همه‌جانبه دارا می‌باشد.

این نوع از دفاع و امنیت شکل‌گرفته که کارآمدی خود را در برابر تهدیدات در سال‌های اخیر نشان داده است، توانسته در طی یک نظام دین‌محور حاصل از تلاقی سه اندیشه ایران باستان، تمدن اسلامی و بینش ولایی تشیع با پذیرش جلوه‌های آثار تمدن غربی به یک الگو برای برخی از کشورها تبدیل گردد.

مردم‌محوری دفاع ملی همه‌جانبه: در اندیشه‌ها و نظریات بنیادی نظام اسلامی نظریه «دفاع ولایی بنیان‌مرصوص» با رویکرد دفاع همه‌جانبه مردمی با اصالت‌بخشی به حضور جنگاوران ایمانی، هوشمند، دانش‌محور متکی بر فناوری تسلیحات، در تقابل با تفکر نئورئالیستی تهاجمی غرب که قدرت‌سازی از طریق توسعه فناوری و همسبستگی استراتژیک (ائتلاف) را اساس اندیشه دفاعی خود در تأمین امنیت ملی به مثابه ابزار بقا می‌داند، چالش‌گر بزرگ میدان‌جنگ‌های آینده شده است. جنگ‌هایی که کشورهای بزرگ و قدرتمند غربی برای تأمین قدرت و امنیت خود با محوریت فناوری دانش پایه

^۱ Self-help



شکل و توسعه داده‌اند. تأکید رهبری نظام اسلامی بر مردم‌محوری همه تحولات نیز در همین راستا می‌باشد:

"... هر نظامی که بر پایه مردم بنیانگذاری نشده باشد، ماندنی نیست. مردم هستند که می‌توانند نظامی را به وجود آورند و وقتی به وجود آوردند، حفظ کنند؛ حتی اگر تمام قدرت‌ها با آنها مخالفت کنند. اگر نظامی بر دوش مردم و بر پایه اعتقادات و احساسات و خواست و اراده آنها نبوده، این بنا ماندنی نیست... دفاع (نیز)، جزئی از هویت یک ملت زنده است. هر ملتی که نتواند از خود دفاع بکند و خود را آماده نکند، زنده نیست..."^۱

الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت ایران به دلیل وجود زیرساخت‌های بنیادین دینی و مذهبی طی قرون متمادی و تجارب دینی و حاکمیت سیاسی، متأثر از مکتب انبیای الهی و ابراهیمی است. نقش مردم در اندیشه‌های وحیانی انبیا و رجوع مکرر و اساسی و حتی محوری مبنی بر حضور مداوم توده‌ها در همه عرصه‌ها، از ویژگی‌های ذاتی انبیای الهی و رهبران دینی بوده است.

جنگ و دفاع مقوله‌های به ظاهر خشونت‌باری می‌باشند که در آن بوی خون و نیستی و نابودی به مشام می‌رسد؛ ولی این امر در ادبیات و فرهنگ دینی با مفهوم عبادی «جهاد در راه خدا» همراه شده و توانسته از یک عمل به ظاهر خشونت‌بار، یک معنای عبادی و حتی عارفانه، برای رسیدن به مفهوم لقای خداوند، با جهاد و شهادت در یک میدان نبرد میان حق و باطل ارایه دهد (حبیبی، ۱۳۹۲: ۳۹).

مشروعیت‌پذیری جنگ و دفاع را دین اسلام در ذیل اصل مشروعیت جهاد وارد ساخته است. ایده دفاع جهادی و یا جهاد دفاعی فراتر از یک نظریه، یک اصل در زندگی انسان مؤمن مجاهد به شمار می‌رود. آنچه جنگ را نامشروع می‌سازد به بیان استاد مطهری (۱۳۷۳) جنگ تهاجمی به خاطر تصاحب سرزمینی، تصاحب ثروت مردم، یا به خاطر تحقیر مردم بد و محکوم است؛ ولی اگر جنگی برای دفع تهاجم باشد، نباید گفت که این جنگ مطلقاً بداست، نمی‌توان جنگ را در این شرایط به بهانه صلح ترک کرد؛

۱- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با روحانیون، مسؤولان و گروهی از افسار مختلف مردم در مورخ ۱۳۶۸/۱۰/۶.

۲- بیانات مقام معظم رهبری در دانشگاه امام حسین(ع) مورخ ۱۳۶۸/۰۸/۲۹.

چرا که این صلح نیست، این تسلیم است و صلح غیر از تسلیم است؛ پس اینکه یک عده می‌گویند دین باید همیشه با جنگ مخالف باشد و باید طرفدار صلح باشد نه طرفدار جنگ، چون جنگ مطلقاً بد است، اشتباه است. اسلام صلح را در صورتی که طرف آماده و موافق با صلح باشد و نه جنگ یا تحمیل ذلت می‌پذیرد.

اساس قدرت دفاعی بر پایه همین نگرش، یعنی کشاندن جنگ به سطح توده‌های مردمی و به‌کارگیری مؤلفه‌های قدرت ملی با تحقق شعار «از مردم برای مردم» علیه دشمنان آنها شکل می‌گیرد.

حفظ هویت ملی پیشران پیشرفت ملی: ایران در سه مرحله علیرغم از دست رفتن هویت جغرافیای سیاسی توانسته در زمان سلوکیان، جانشینان اسکندر مقدونی، اشغال توسط اعراب بعد از ساسانیان و اشغال توسط مغولان ماوراءالنهر همچنان در قالب تمدن و فرهنگ معنوی ایرانی تا زمان رنسانس دوم ایرانی در عصر صفویان (رنسانس اول عصر سامانی)، به بیان مجتهدزاده به حیات معنوی خود ادامه بدهد. حقیقت انکارناپذیر آن است که همه این تهاجم قومی و قبیله‌ای از سه سوی شرق، شمال غرب و غرب ایران در پای روح تمدن و فرهنگ نیرومند ایرانی به خاک نسیان و فراموشی با حداقل تأثیر جزئی افتادند.

شکل‌گیری تدریجی دولت پارت‌ها و گرفتن قدرت از دست سرداران اسکندر، تلاش برای تشکیل دولت‌های ایرانی در دوران حکومت خلفای عباسی، استحاله فرهنگ قوم غالب توسط ایرانیان در تجربه حکومت مغول‌ها در ایران، مقابله با امپراتوری عثمانی، ایستادگی در مقابل توطئه‌های استعمار و سرانجام پایداری و بیرون راندن دشمنان و عوامل استکبار در طول سال‌های دفاع مقدس در نابرابرترین شرایط، شواهدی هرچند اندک بر این مدعا است.

پروکوپیوس (۵۵۳ میلادی)، مورخ رومی متولد فلسطین، در کتاب خود به نام «تاریخ جنگ‌ها» به نقل از امپراتور «ژوستی نین»، معاصر خسرو انوشیروان ساسانی، درباره تأثیرپذیری از هویت اصیل ایرانیان چنین می‌نویسد:

«...اگرچه به سود ما نیست و باعث تزلزل روحیه ما می‌شود ولی بنویسید که ژوستی نین عقیده دارد که در خون پارسیان یک ماده اختصاصی وجود دارد که باعث می‌شود



ترس نداشته باشند، بی‌باک و مغرور باشند و تسلیم نشوند، اگر هم احیاناً اسیر شوند، برخلاف سربازان سایر ملل در برابر فاتح زانو نزنند و عجز و لابه نکنند... با زور نمی‌شوند اسیر ایرانی را به بیگاری وادار کرد یا با شکنجه غرور و شخصیت او را شکست ... من نمی‌دانم ایران چه آبی دارد که بذر نهایت میهن‌دوستی را در جان مردمش پرورش می‌دهد...» (کیهانی‌زاده، ۱۳۹۰).

ژنرال آیزنهاور (۲۹ نوامبر ۱۹۵۲) نیز در نخستین مصاحبه عمومی‌اش پس از انتخاب شدن به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا درباره هراس‌انگاری از هویت قدرت‌سازی نظامی ایران چنین گفت:

«...گمان نمی‌کنم منطقه‌ای مهم‌تر از ایران روی نقشه جغرافیای جهان وجود داشته باشد. ایران دارای نفت است و هم در چهار راه جهان واقع شده است اگر روزگاری تهران و مسکو با هم کنار آیند، کره زمین جای امنی برای غرب (کشورهای عضو ناتو) نخواهد بود. همچنین نباید وضعیتی پیش آید که ایران به گذشته خود بازگردد و یک قدرت نظامی شود. وای به وقتی که میلیتاریسم ایرانی زنده شود. بروید تاریخ این کشور را بخوانید تا متوجه حرف من بشوید» (کیهانی‌زاده، ۱۳۹۱).

در ایران فراز و فرودهای تاریخی موجب شده است تا از فرهنگی متمایز، چند وجهی و ریشه‌دار برخوردار شده و به عبارت دیگر، «ایرانیان پرورده یک فرهنگ و هویت تلفیقی ایرانی - اسلامی گردند».

مقاومت شاخصه پیروزی در دفاع همه جانبه: پایداری و مقاومت به عنوان یک ارزش و پیشران در هر تحرک ملی به ویژه برای هر حاکمیت سیاسی متأثر از اندیشه دینی در فضای دین‌ستیزی قدرت‌های غالب و سلطه‌خواه است. در ادبیات و حیانی مقاومت شرط و اساس و رمز پیروزی بر جبهه خصم علی‌رغم تعدد و کثرت به شمار می‌رود. آیه ۶۵ سوره انفال آن را معادل ده برابر واحد رزمی می‌داند.^۱

ثبات و پایداری در جنگ^۲ و در همه ابعاد زندگی^۱ بر اساس اعتقاد به توحید و معنویت دینی نوعی شکست‌ناپذیری را در اندیشه انسان مؤمن وارد می‌کند که شاخصه

۱ - ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبو مائتین.

۲ - یا ایها الذین امنوا اذا لقیمتم فته فائتوا و ذکروا الله کثیرا... انفال ۴۵.

اساسی آن عدم خوف و ترس و یا هرگونه حزن و اندوهی در زندگی و یا جنگ و دفاع در حال و آینده است.

در اسلام و بالخصوص در فرهنگ شیعی تکیه‌گاه انسان مؤمن مجاهد «شهادت» است. «مقاومت» در ادبیات دفاع همه جانبه با «شهادت» رابطه بسیار نزدیک و تنگاتنگی دارد. می‌توان گفت آن چه مقاومت را معنادار می‌کند، پایداری و سست نشدن تا تحقق شهادت است. یُقْتَلون (کشتن) و یُقْتَلون (کشته شدن) یکی از همان احدی الحسنینی (توبه آیه ۲۵) است که قرآن آن را در ضمن ستایش وعده پاداش نیکو، یعنی حیات جاودانه و بدون مرگ به انسان مؤمن مجاهد و مدافع را بر اساس آن داده است.

پایداری در بعد زمان با راهبرد «مقاومت مسلحانه» نیز از ویژگی‌های مهم این نگرش دفاع همه جانبه مردمی است. پیروزی مشروط یا شکست قطعی تنها گزینه ممکن قدرت نامتقارن ابزار محور در برابر «راهبرد مقاومت» دفاع ولایی بنیان مرصوص است. از آنجا که این نظریه تأثیر خود را طی حدود سه دهه است که در شرایط عدم تقارن به ثبوت رسانده است و از طرفی ابهام در جنگ یا عدم قطعیت، تأثیرات راهبردی از اقدامات تاکتیکی، نتایج و پیامدهای ناخواسته مفاهیم و نگرش‌های بدیعی هستند که در ذیل طرح دوباره «راهبرد مقاومت» در شرایط عدم تقارن شکل گرفته‌اند که می‌تواند منشأ دگرگونی و تحولات زیادی در عرصه دفاع ناهمگون باشند. (حبیبی، ۱۳۹۲: ۲۷)

فرماندهی و رهبری صالح پیشران دفاع ملی: تشیعی که ایرانیان دنبال می‌کنند، از آغاز به دنبال جستجوی حقیقت و عدالت بوده است. فلسفه وجودی تاریخی آن نیز مقاومت در برابر انحراف و تحریف، تسلیم و ذلت است. این دو هدف عالی با وجود امام یا رهبری صالح و الزام عدالت در رفتار و خلق امام و اهداف جامعه هدایت و قابل حصول می‌شود؛ به همین دلیل حقیقت، مقاومت، عدالت و رهبری (امامت) چهار ویژگی جامعه شیعه است که آنها را مستعد تصمیم‌گیری‌های بزرگ و سزاوار قرارگرفتن در معرض تکامل اجتماعی شایسته قرار داده است.

در جامعه اسلامی شیعی نقطه عزیمت برای هرگونه تحول و پیشرفت برای تعیین و تشخیص مرزهای اخلاقی و حدود الهی، به‌ویژه در شرایط بحرانی جنگ و دفاع، با تأکید



بر رهبری صالح و ولایت صالحان تعیین شده است. مطهری (۱۳۶۴) رهبری اجتماعی با مفهوم امامت را برای صحیح تفسیر کردن و صحیح اجرا کردن دستورات اسلامی در جامعه ضروری دانسته و مردم باید برای گریز از موضوع زندگی و مرگ جاهلیت با این رهبری درست و صحیح پیوند محکم برقرار نمایند.

در اسلام برای رسیدن به اصلی‌ترین شعارهای اجتماعی و هرگونه پیشرفت جامعه بر اساس نیاز این عصر، پنج محور (ایمان، مکتب، وحدت، عدالت و رهبری) با روشنگری و آگاهی‌بخشی به توده‌های مردم مورد نیاز است (شریعتی، ۱۳۵۸: ۳۸۴).

توازن قدرت‌سازی نظامی سخت و نرم: حفظ قدرت دفاعی و نظامی عامل مهمی در اقتدار ملی و بازدارندگی به شمار می‌رود. در تمام کشورهای جهان توجه به کارآمد کردن نیروهای نظامی یا به بیان دیگر، نیروهای دفاعی مورد توجه جدی سیاست‌گذاران است و از آن به عنوان ابزاری برای تأمین امنیت به عنوان بستر لازم برای توسعه در تمامی زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی یاد می‌شود. نگاهی به سند ۱۴۰۴ کشورمان نیز نشان می‌دهد که یکی از دغدغه‌های اصلی سیاست‌گذاران کشور نیز مسأله تأمین امنیت ملی کشور است که ایران را کشوری خواسته که «امن، مستقل و مقتدر با سازمان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت» باشد.

روش‌شناسی

در این مقاله از روش‌شناسی کیفی، نظریه‌پردازی داده‌بنیاد^۱ استفاده شده است که روشی پژوهشی برای علوم اجتماعی است و توسط دو جامعه‌شناس آمریکایی، گلیسر و استراوس^۲ تدوین شده است. نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، رویکردی نظام‌مند شامل مجموعه منظمی از رویه‌ها برای کشف «نظریه» از «داده‌ها» است.

در این روش که گردآوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنها در یک رابطه متقابل با یکدیگر قرار دارند، پژوهش را هرگز از یک نظریه شروع نمی‌کنند و بعد آن را به اثبات برسانند، بلکه از یک حوزه مطالعاتی شروع شده و فرصت داده می‌شود تا آنچه که

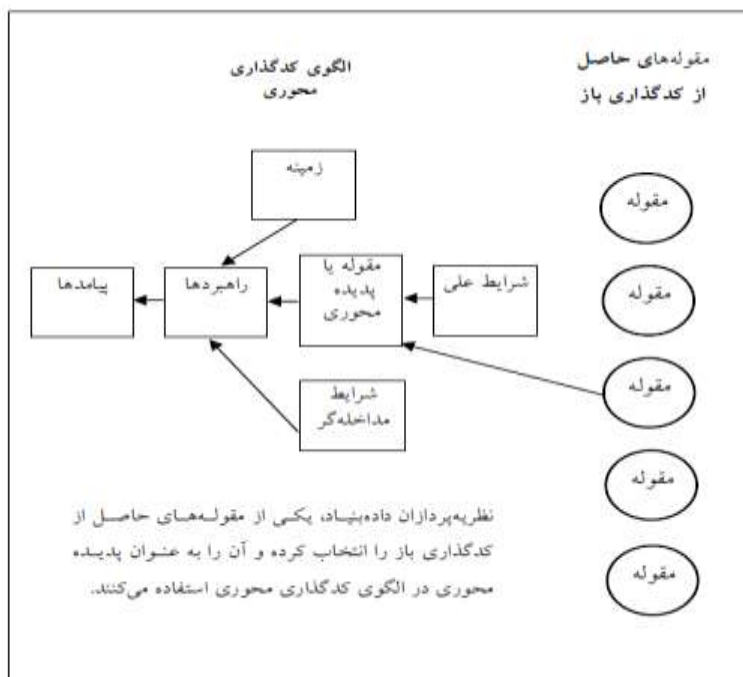
^۱ Grounded Theory

^۲ Glaser & Strauss

متناسب و مربوط است، خود را نشان دهد (استرواس و کوربین، ۱۹۹۰^۱: ۲۲).

محقق برای استخراج مؤلفه‌های اثرگذار نظریه دفاعی - امنیتی همه جانبه در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت به دو سند راهبردی و مهم در نظام اسلامی رجوع کرده و برای تشخیص و دستیابی به مؤلفه‌های اسلامی به کتاب وحی «قرآن» و برای استفاده از مؤلفه‌های ایرانی متناسب با تجارب ملی و میهنی نیز «قانون اساسی» که تجلی‌گر و منبع آرمان‌ها و سیاست‌های راهبردی و کلان و ماندگار نظام اسلامی به شمار می‌رود را ملاک استخراج این مؤلفه‌ها قرار داده است.

بر همین اساس، با توجه به رویکرد تحلیل داده‌بنیاد مدل مفهومی نظریه‌پردازی زیر را برای شناخت و استخراج مؤلفه‌های اثرگذار دفاعی امنیتی همه‌جانبه متناسب با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت ارائه نموده است.



شکل ۱: مدل مفهومی کدگذاری محوری مقوله‌های حاصل از تحلیل نظریه‌پردازی داده‌بنیاد؛ (منبع: دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶ به نقل از کریس ول ۲۰۰۵)

1 Strauss & Corbin

۱-۱- الف: قرآن و مؤلفه‌های اثرگذار دفاع و امنیت ملی سازگار با الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت: برای استخراج مؤلفه‌های مهم و اثرگذار متناسب با الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، محقق ابتدا تلاش کرده تا با روش کدگذاری باز با تکیه بر نکات کلیدی موجود در متن آیات قرآن با کد «الف» و شماره سوره (شماره آیه در متن سند آورده شده است) که تجلی‌گر اصول دفاع و امنیت ملی در فرهنگ اسلامی است و قانون اساسی (بیانگر اصول دفاع و امنیت ملی در تجربه بشری و اصول وحیانی) که با کد «ب» مشخص شده مفاهیم، مقوله‌ها و مؤلفه‌های نهایی خود را استخراج کند. جهت روایی و پایایی مفاهیم و مقوله‌های به‌دست آمده دو تفسیر معتبر «المیزان» و «نمونه» و فصول و اصول قانون اساسی مورد استناد قرار گرفته‌اند.

جدول ۱: تحلیل مضمونی و مفهوم‌سازی آیات قرآن (کدگذاری باز)

کد	جهت‌گیری کلی	متن سند
الف/۳-۱۰۳-۱۰۵		وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَأذْكُرُوا نِعْمَتَا اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً (جلد سوم المیزان ص ۵۷۲) ألف (۱۰۳) و همچنین ۱۰۵
الف/۲-۱۹۰ و ۲۶۹		وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَقْتُلُونَ كُمُومَ جَنْبِهِ دَفَاعًا، دَارًا، اسْلَامًا مِی‌خواهد به وسیله لَا تَعْتَدُوا وَإِنَّا لِلَّهِ لَأَجِيبُ الْمُعْتَدِينَ (۱۹۰) و جنگ با کفار از حق قانونی انسان‌ها دفاع کند (جلد ۲ المیزان ص ۸۹) توبه آیه ۲۶
الف/۲-۲۴۷		غرض از تشکیل ملک و حکومت این است که صاحب حکومت امور جامعه را طوری تدبیر کند که هر فردی از ...إِنَّا لِلَّهِ اصْطَفَا نُعَلِّیْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِی الْعِلْمِ وَ اِفْرَادَ جَمَاعَةٍ بِه کمال لایق خود برسد، و کسی و چیزی مانع الْجِسْمِ وَ اللَّهُ یُؤْتِی مَلْکَ هَمَّنَ یَشَاءُ وَ اللَّهُ یُشْرِفُ نَگردد، و برای چنین حکومت چیزی که لازم است داشتن دو سرمایه است، یکی علم به تمامی مصالح حیات جامعه و مفاسد آن، و دوم داشتن قدر تجسمی بر اجرای آنچه که صلاح جامعه می‌داند.(المیزان جلد ۲ ص ۴۳۵)
الف/۲-۲۵۱		... منظور از فساد زمین، فساد سکنه زمین است، یعنی فساد اجتماع انسانی.... سعادت نوع بشر به حد کمال نمی‌رسد مگر به اجتماع و تعاون، ... نظامی که در عالم هست به این جهت برقرار است که بعضی از اجزای عالم بعضی دیگر را دفع می‌کند(المیزان جلد ۲ ص ۴۴۴)
الف/۳-۱۰۵		وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ (۲۵۱)
		وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَمَعْتُمُوهَا مِنْ مَّخْتَلَفٍ مُخْتَلَفٍ هَدَفَاتٍ مُخْتَلَفَةٍ وَ هَدَفَاتٍ مُخْتَلَفَةٍ

کد	جهت گیری کلی	متن سند
	هدف‌های مختلف دعوت می‌کند و شدیدترین اختلاف را پدید می‌آورد. خلاف و اختلاف کارشان را به تنازع می‌کشاند، و دائما به قتال و نزاع و فناء و زوال تهدیدشان می‌کند. (المیزان ج: ۳ ص: ۵۷۶)	جَاءَ هُمَا لَبِيْنَتٌ وَ اَوْلٰىكَ لَهُمْ غَدَابٌ وَ هُوَا وَ هُوَسْ هَاى مَخْتَلَفٌ تَشْكِيْلٌ شُوْد..... وَ بَه سُوى عَظِيْمٍ (۱۰۵) و ۱۰۳-۳
الف/۳-۱۳۹	ایمان امری است که با علو شما قرین و توأم است، و به هیچ وجه ممکن نیست با حفظ ایمان خود زیر دست کفار واقع شوید، چون ایمان ملازم با تقوا و صبر است، و ملاک فتح و	وَ لَا تَهْنُوْا وَ لَا تَخْزُوْا وَ اَنْتُمْ الْاَعْلُوْنَ اِنْ كُنْتُمْ ظَفَرِ هِمٍ دَر هِمِيْنِ دُو اَسْت..... اِنْتَمَا لَاعْلُوْنَ ... مَطْلَب رَا اَز مُؤْمِنِيْنَ (۱۳۹)
الف/۳-۱۵۹ و ۴۲-۳۸	سیره رسول خدا(ص)...جفای مردم را با نرم خوئی و عفو و مغفرت مقابله می‌کرده و در امور با آنان مشورت می‌کرده و کرد... (المیزان جلد ۴ ص ۸۷ و جلد ۱۸ ص ۹۳)	وَ سَاوْرُهُمْ فِى الْاَمْرِ فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْْ عَلٰى اَسْت..... اِنْدَكِ قَبْلُ اَز وَ قُوْعِ جَنْگِ بَا اَنَانِ مَشُوْرَتِ اللّٰهِ اِنْ اَلَلَّهٗ يَجِبُ الْمَتُوَكِّلِيْنَ (۱۵۹) وَ كَرْد... (المِيزَانِ جَلْد ۴ ص ۸۷ وَ جَلْد ۱۸ ص ۹۳)
الف/۳-۲۰۰	مصاברה عبارت بود از وصل کردن نیروی مقاومت افراد جامعه در برابر شداوند و مرابطة عبارت است از همین وصل کردن نیروها، امانه تنها نیروی مقاومت در برابر شداوند، بلکه	«بَا اِيْهَا اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَصْبِرُوْا وَ صَابِرُوْا وَ رَاطِبُوْا وَ هَمَّ نِيْرُوْهَا وَ كَارِهًا..... تَنْهٰ دِيْنِ اَسْت كَه ضَامِنِ اجْتِمَاعِ اَنْقُوْا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ» (۲۰۰)
	صالح آنان است... پس تنها ضامن اجتماع صالح دین است... رابطه‌ای که اسلام بین فرد و اجتماع قائل است در هیچ دینی و ملتی سابقه ندارد. (المیزان جلد ۴ ص ۱۴۴) و (المیزان جلد ۴ ص ۱۵۱)	مَبَارَزَهٗ بَا تَبْعِيْضِهَا..... (نمونه جلد ۳ ص ۲۴۵)
الف/۴-۱ و ۳۰-۳۰	مبارزه با تبعیض‌ها... (نمونه جلد ۳ ص ۲۴۵)	يَا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ اَفْرَادٍ اِنْسَانٍ اَز نَظَرِ حَقِيْقَتِ اِنْسَانِيَّتِ يَكْسَانُنْدِ، وَ هِيْجِ فَرْقِيْ نَفْسٍ وَ اَحَدَهٗ وَ خَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا... (۱) وَ دَر اِيْنِ جِهَتِ نَدَارَنْد... اَفْرَادِ اِنْسَانٍ اَز حَيْثُ حَقِيْقَتِ وَ جِنْسِ يَكِ وَاِقْعِيْتِنْدِ، وَ بَا هَمَّ كَثْرَتِيْ كَه دَارَنْد هَمَّ اَز يَكِ رِيْشَهٗ ۳۰ هَمْجِيْنِ دَر سُوْرَهٗ رُوْمِ اَيَّهٗ ۳۰
الف/۴-۵۹ و ۶۴ و ۸۰	آیه شریفه، ولی امرام فترضا طاعة دانسته، و در وجوب اطاعت از او هیچ قید و شرطی نیاورده... (المیزان جلد ۴ ص ۶۲۰)، وجوب اطاعت این اولی الامر بر مردم است، ناچار باید بگوییم منظور از اولی الامر افرادی از امت‌ند که در گفتار - و کردارشان - معصومند، و به راستی اطاعتشان واجب است (المیزان جلد ۴ ص ۶۳۷) و همچنین تفسیر	« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُوْلَ وَ اَوْلٰى الْاَمْرِ مِنْكُمْ... (۵۹) وَ هَمْجِيْنِ ۶۴ وَ ۸۰



کد	جهت گیری کلی	متن سند
الف/۴-۱۳۵ و ۸-۵	<p>نمونه جلد ۳ ص ۴۴۳)</p> <p>..قیام به قسط به معنای عمل به قسط و تحفظ بر آن است، پس مراد از قوامین بالقسط، قائمین به قسط است البته قائمین که قیامشان به قسط تامو کاملترین قیام است،(المیزان جلد ۵ ص ۱۷۶)</p> <p>عدالت اجتماعی... و به تمام افراد با ایمان فرمان می دهد که قیام به عدالت کنند.(نمونه جلد ۴ ص ۱۶۲)</p>	<p>يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ ءَوَالِدَيْكُمْ وَأَلْقَرَبِينَ... (۱۳۵) و مانده ۸</p>
الف/۴-۱۴۱ و ۳-۱۳۹	<p>...نقی سبیل اعم از تسلط در دنیا باشد یعنی منظور این باشد که کفار نه در دنیا مسلط بر مؤمنین می شوند و نه در آخرت، و مؤمنین به اذن خدا دائما غالبند، البته مادام که ملتزم به لوازم ایمان خود باشند،(المیزان جلد ۵ ص ۱۹۰).....کافران نه تنها از نظر منطق بلکه از نظر نظامی و سیاسی و فرهنگی و اقتصادی....بر افراد با ایمان، چیره نخواهند شد.(نمونه جلد ۴ ص ۱۷۵)</p>	<p>.....وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ آخِرَتٍ سَبِيلًا... (۱۴۱) و همچنین سوره ال عمران ملتزم به لوازم ایمان خود باشند،(المیزان جلد ۵ ص ۱۳۹)</p>
الف/۵-۳۳	<p>جنگیدن...با راهزنی یا راهزنان که امنیت عمومی را خدشه دار می سازد، امنیتی را که باز گسترش دامنه ولایت</p> <p>إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا بِمِثْلِ مَا حَارَبُوا بِهِ وَأُولَئِكَ يَكْفَرُونَ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ وَأُولَئِكَ يُعَذَّبُ اللَّهُ عَذَابًا عَظِيمًا... (۳۳)</p> <p>و...منظور از محاربه با خدا و راهزنی است، نه مطلق محاربه با مسلمانان، مراد از محاربه و افساد در زمین از راه اخلاص به امنیت عمومی است. امنیت عمومی وقتی خلل می پذیرد که خوف عمومی و نا امنی جای امنیت را بگیرد(المیزان جلد ۵ ص ۵۳۴).</p>	<p>و...منظور از محاربه با خدا و راهزنی است، نه مطلق محاربه با مسلمانان، مراد از محاربه و افساد در زمین از راه اخلاص به امنیت عمومی است. امنیت عمومی وقتی خلل می پذیرد که خوف عمومی و نا امنی جای امنیت را بگیرد(المیزان جلد ۵ ص ۵۳۴).</p>
الف/۸-۲۵	<p>..اختلافات و تفرقه باعث می شود که وحدت مسلمین به تشتت و چند دستگی مبدل شود....(المیزان جلد ۹ ص ۶۴)</p> <p>و اتقوا فتنة لا تصيب الذين ظلموا منكم قانون شکنی ها و هرج و مرج ها و نا امنی ها و مانند آن به بار آید نیکان و بدان در آتش آن می سوزند... زیرا اختلاف و پراکندگی و ناهماهنگی در مسائل اجتماعی موجب شکست برنامه ها خواهد شد.(نمونه جلد ۷ ص ۱۳۱)</p>	<p>و اتقوا فتنة لا تصيب الذين ظلموا منكم قانون شکنی ها و هرج و مرج ها و نا امنی ها و مانند آن به بار آید نیکان و بدان در آتش آن می سوزند... زیرا اختلاف و پراکندگی و ناهماهنگی در مسائل اجتماعی موجب شکست برنامه ها خواهد شد.(نمونه جلد ۷ ص ۱۳۱)</p>
الف/۸-۴۶ و ۳-۱۵۲	<p>به حکم فطرت بر جامعه اسلامی واجب است که همیشه و در هر حالت آنجا که می تواند و به همان مقداری که احتمال می دهد دشمنش مجهز باشد مجتمع صالحش را مجهز کند... ارباب- ترساندن به وسیله تدارک دیدن نیرو... تجهیز قوا برای غرض دفاع از حقوق مجتمع اسلامی.(المیزان جلد ۹ ص ۱۵۱)</p>	<p>أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (۴۶) و همچنین ال عمران ۱۵۲</p>
الف/۸-۶۰	<p>به حکم فطرت بر جامعه اسلامی واجب است که همیشه و در هر حالت آنجا که می تواند و به همان مقداری که احتمال می دهد دشمنش مجهز باشد مجتمع صالحش را مجهز کند... ارباب- ترساندن به وسیله تدارک دیدن نیرو... تجهیز قوا برای غرض دفاع از حقوق مجتمع اسلامی.(المیزان جلد ۹ ص ۱۵۱)</p>	<p>وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ... (۶۰)</p>

کد	جهت گیری کلی	متن سند
الف/۸-۶۱	اگر دشمن به صلح و روش مسالمت آمیز رغبت کرد تو نیز به آن متمایل شو و به خدا توکل کن و مترس از این که مبادا اموری پشت پرده باشد و تو را غافل گیر کند و تو به خاطر نداشتن آمادگی نتوانی مقاومت کنی، چون خدای تعالی شنوا و دانا است. (المیزان جلد ۹ ص ۱۵۵)	وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحُوا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (۶۱)
الف/۱۰-۶۲ و ۲- /۲۶-۲۷ و ۴۸-۴-۲۶	... نفی ترس و اندوه هم در دنیا و هم در آخرت برای ... منظور از این ایمان، درجه عالی از ایمان است، ... اندوه می خورند - نه در دنیا و نه در آخرت... (المیزان جلد ۱۰ ص ۱۲۴)	أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَأَخْوَفُ عَلَيْهِمْ وَ لَاهُمْ مومنین... منظر از این ایمان، درجه عالی از ایمان است، ... یخزتون... (۶۲) و همچنین بقره آیه ۲۷۷ و . پس اولیای خدا نه از چیزی می ترسند، و نه برای چیزی فتح آیه ۴ و ۲۶
الف/۱۱-۱۱۳	رکون به این معنا است که در امر دین و یا حیات دینی و لا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَ طوری به ستمکاران نزدیک شود که نزدیکش توأم با نوعی مَالِكُمْ مِّنْ ذُنُوبِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءٍ ثُمَّ اعتماد و اتکاء باشد... نتیجه این عمل این است که راه حق از طریق باطل سلوک شود، و یا حق با احیای باطل احیاء گشته (المیزان جلد ۱۱ ص ۶۸)	وَ لَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَ مَا لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءٍ ثُمَّ اعْتَمَدُوا وَ اتَّكَأُوا... نتیجه این عمل این است که راه حق از طریق باطل سلوک شود، و یا حق با احیای باطل احیاء گشته (المیزان جلد ۱۱ ص ۶۸)
الف/۱۳-۱۱ و ۸- /۵۳	... سنت خدا بر این جریان یافته که وضع هیچ قومی را دگرگون نسازد مگر آن که خودشان حالات روحی خود را دگرگون سازند. (المیزان جلد ۱۱ ص ۴۲۴)	إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِهٖ قَوْمٌ حَتَّىٰ يَغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهٖ قَوْمًا سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ وَ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ ءِوَالٍ (۱۱) (انفال آیه ۵۳)
الف/۱۳-۲۸ با ذکر خدا اطمینان می یابد، و اضطرابش تسکین پیدا می کند... چون متعلق فعل یعنی به ذکر الله بر خود فعل ... یعنی مطمئن مقدم آمده، در نتیجه می فهماند که دل ها جز به یاد خدا به چیز دیگری اطمینان نمی یابد. (المیزان جلد ۱۱ ص ۴۸۵) بدانند که یاد خدا آرامبخش دل ها است (نمونه جلد ۱۰ ص ۲۱۱)	الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِهٖ ذِكْرُ اللَّهِ أَلَّا يَدْرَأُوا بِأَنفُسِهِمْ كَلِمَةً وَلَوْ أَجْنَبًا رَبَّهُمْ لَقَدْ عَلِمُوا مَا جَعَلَهُمْ كَلِمَةَ اللَّهِ كَلِمَةً يُكْفَرُونَ بِهَا وَ هِيَ كَلِمَةٌ كَانَتْ مِنْ قَبْلُ سَمِيحَةً لِّمَنْ جَاءَهُ مِنْ قَبْلُ... (المیزان جلد ۱۱ ص ۴۸۵)
الف/۱۶-۱۱۲	... قریه ای است که نعمت های مادی و معنوی آن تام و کامل بوده است. امنیت و اطمینان و آمدن رزق... لیکن ... و ضرب الله مثلا قریه ای که کانت ءامینه مطمئنه رسول خود را تکذیب کردند، ولی با این حال ظلم کردند، یأتی ها رزقها رعداً منكلاً مکان فکفر تبأئعهم ولذا عذاب الهی ایشان را به خاطر ظلمشان بگرفت. (المیزان جلد ۱۱ ص ۵۲۳)	وَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً مُّطْمَئِنَّةً رَّسُولَ اللَّهِ جَاءَهَا رِزْقُهَا مِنْ رَبِّهَا رِزْقًا كَثِيرًا وَ كَانَتْ تَكْفُرُ بِآيَاتِنَا فَكُنَّا صَارِفِينَ بَعْضَ الَّذِي نَسَبُوا بِرَبِّهِمْ فَجَاءَهَا زُلْزَالَةٌ فَأَصْحَابُهَا يُرْجَوْنَ فِيهَا وَ هُمْ يَدْعُونَ... (المیزان جلد ۱۱ ص ۵۲۳)
الف/۲۲-۳۹-۴۰	نعمت های سه گانه مادی هنگامی به تکامل می رسند که با نعمت معنوی ایمان و توحید هماهنگ گردند. (نمونه جلد ۱۱ ص ۴۳۳)	كَانُوا يَصْنَعُونَ... (۱۱۲)
الف/۲۲-۳۹-۴۰	کسانی که مورد کشتار واقع می شوند و اصولاً خواستار جنگ و نزاعند . مسلمانان را اجازه قتل دادیم، خدا اجازه داد؟ (المیزان جلد ۱۴ ص ۵۴۲) سپس این اجازه را با وعده پیروزی از سوی خداوند قادر متعال تکمیل نمود. (نمونه جلد ۱۴ ص ۱۱۴)	أَذِنَ لِلَّذِينَ يَقْتُلُونَ بِأَنفُسِهِمْ ظَلَمُوا وَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ (۳۹) الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنَ دِينِهِمْ بِهٖ غَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ... (۴۰)



کد	جهت گیری کلی	متن سند
۵۵-۲۴/الف	این آیه وعده جمیل و زیبایی است برای مؤمنین که عمل صالح هم دارند، به آنان وعده می‌دهد که به زودی جامعه صالحی مخصوص به خودشان برایشان درست می‌کند و زمین را در اختیارشان می‌گذارد. (المیزان جلد ۱۵ ص ۲۰۹)	وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا... (۵۵)

(نمونه جلد ۱۴ ص ۵۲۷)

۲۱-۴۰/الفاین که آن امت‌ها از اینان نیرومندتر و دارای تمکنی و تسلطی بیشتر و آثاری چون شهرهای محصور به قلعه‌های اولم تیسیروا فی الأرض فی نظرُوا کَیْفَ کَانَ مُحْکَمٌ وَکَاخِ هَای عَالِی وَ بَی رِیْزِی شَده دَاشْتَنْدَهِ و لَی خُدا عَقِیْبَةُ الدِّینِ کَانُوا مِن قَبْلِهِمْ کَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِن اِیْشَان رَا بَهِ کِیْفَرِ گَناهِانِشَان بَگَرت و بَهِ جَرمِ اَعْمَالِشَان هُمْ قُوَّةٌ وءَاثَارًا فِی الْأَرْضِ فَآخَذَهُمُ اللَّهُ هَلَاکِشَان کَرَد. (المیزان ج ۱۷ ص ۴۹۶. تعبیر به آثار افی بَدَنُوبِهِمْ و مَا کَانَ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ مِئْوَاتٍ (۲۱) اَلْاَرْضِ مَمْکَنِ اسْتِ اِشارَه بَهِ پِیشَرِفتِ عَظِیمِ کِشاوَرِزِی اَن هَا باشد. (نمونه ج ۲۰ ص ۷۰)	
-----------	---	--

جدول ۲: مقوله‌پردازی آیات قرآن مرتبط با پژوهش (کدگذاری باز)

ردیف	جهت گیری کلی متن و مقوله‌سازی	مستندات
۱	مشروعیت جنگ دفاعی	الف/۲-۱۹ و ۲۶-۹ و الف/۲۲-۳۹-۴۰
۲	دانش و قدرت الزام فرماندهی و رهبری نظامی	الف/۲-۲۴۷
۳	جنگ ایزاری برای رفع فساد اجتماع بشری	الف/۲-۲۵۱
۴	تفرقه عامل زوال و عذاب اجتماعی	الف/۳-۱۰۵
۵	ایمان ملازم با تقوا و صبر ملاک فتح و پیروزی	الف/۳-۱۳۹
۶	ضرورت مشارکت و مشاوره در امور نظامی و جنگ	الف/۳-۱۵۹ و الف/۴۲-۳۸
۷	تشکیل نیروی مقاومت و پایداری اجتماعی و حفظ وحدت و انسجام دینی	الف/۳-۲۰۰ و الف/۳-۱۰۳-۱۰۵
۸	برابری و برادری همه انسان‌ها در کرامت انسانی	الف/۴-۱ و الف/۳۰-۳۰
۹	وجوب اطاعت از حاکمیت دینی و ولایت فقیه	الف/۴-۵۹ و ۶۴ و ۸۰
۱۰	محوریت انسان مؤمن در برپایی قسط و عدالت	الف/۴-۱۳۵ و ۸-۱۵
۱۱	نفی سلطه‌پذیری سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی	الف/۴-۱۴۱ و ۳-۱۳۹
۱۲	وجوب جنگیدن... با اخلاص گران امنیت عمومی (رفع فساد با اعمال اقتدار امنیتی)	الف/۵-۳۳
۱۳	امنیت مشارکتی و گره خوردن سرنوشت همه آحاد اجتماع	الف/۸-۲۵
۱۴	پرهیز از اختلاف و تفرقه و وحدت و پایداری الزام اقتدار ملی	الف/۸-۴۶ و ۳-۱۵۲
۱۵	وجوب توسعه نظامی برای بازدارندگی و حفظ امنیت ملی (آمادگی رزمی و امنیت نظامی)	الف/۸-۶۰
۱۶	صلح و روابط بین‌المللی اولویت صلح در حاکمیت دینی	الف/۸-۶۱
۱۷	ارتباط میان ایمان و آرامش و امنیت روانی	الف/۱۰-۶۲ و ۲/۲۷۷ و ۴-۴۸-۲۶

ردیف	جهت گیری کلی متن و مقوله سازی	مستندات
۱۸	عدم اتکا به استکبار جهانی (حفظ استقلال سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و علمی و فناوری)	الف/۱۱-۱۱۳
۱۹	اولویت مردم محوری و اراده ملی در شکل گیری تغییر و تحولات اجتماعی	الف/۱۳-۱۱ و ۸-۵۳
۲۰	نقش معنویت دینی در ایجاد رفاه و امنیت اجتماعی	الف/۱۶-۱۱۲ و الف/۱۳-۲۸
۲۱	امنیت سازی حاکمیت صالحان با حکومت جهانی مستضعفان	الف/۲۴-۵۵
۲۲	زشتکاری و سوء اخلاق عامل انحطاط تمدن های قدرتمند	الف/۴۰-۲۱

ب : مؤلفه های اثرگذار دفاع و امنیت ملی قانون اساسی سازگار با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت:

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۷۷ اصل دارد که در چهارده فصل تنظیم شده است. اصول مختلفی از این قانون به آرمان ها و اهداف کلان جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. جامعه آرمانی مورد نظر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، جامعه ای است که در آن بر پایه اصول اساسی اسلام، کرامت و آزادی انسان حفظ و شرایط رشد او در حرکت به سوی نظام الهی بر پایه حق و عدالت است.

در قانون اساسی بر امنیت سازی و ارتقا و توسعه توان نظامی و دفاعی با تأکید بر مؤلفه های دینی مورد توجه قرار گرفته است. جامعه آرمانی مورد نظر قانون اساسی بر حفظ تمامیت ارضی بدون وابستگی و تکیه بر بیگانگان و اعمال حاکمیت ملی با استقلال همه جانبه تأکید دارد.

جدول ۳: تحلیل مضمونی، مفهوم سازی و مقوله سازی قانون اساسی در حوزه دفاع و امنیت ملی (کدگذاری باز)

کد	جهت گیری کلی متن	متن سند
۱/ب	پایه های اساسی (اصول پایه ای) حکومت اسلامی	حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ملت ایران بر اساس اعتقاد اساس حاکمیت ملی دو ویژگی دیرینه اش به حکومت حق و عدل قرآن تشکیل شده است. حق و عدل قرآنی است.
۲/ب	پایه های اساسی (اصول پایه ای) حکومت اسلامی	جمهوری اسلامی نظامی است بر پایه ایمان به خدای یکتا، وحی الهی، معاد، عدل خدا، امامت و رهبری مستمر، کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا
۱۱۰/ب	وظایف و اختیارات رهبر نظام اسلامی	وظایف و اختیارات رهبر: ۱ - تعیین سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام؛ ۲ - نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام و...
۲/ب	کلیدی حکومت اسلامی	• استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در راه های تحقق اهداف (عناصر پیشبرد آنها)



	<ul style="list-style-type: none"> • نفی هرگونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری • استقلال همه جانبه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی • ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی • توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی • تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان 	۳/ب
	<ul style="list-style-type: none"> • طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب • محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی • تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی • تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی 	۳/ب
	<p>در جمهوری اسلامی ایران آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک‌ناپذیرند.</p> <p>از یکدیگر تفکیک‌ناپذیرند.</p>	۹/ب
	<p>حکم آیه کریمه «ان هذه امتکم امه واحده و انا ربکم فاعبدون» همه مسلمانان یک امت‌اند و دولت مؤظف است سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد.</p>	۱۱/ب
	<p>استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است؛ مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی</p>	۸۲/ب
	<p>سیاست خارجی بر اساس نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیرمحراب استوار است.</p>	۱۵۲/ب و ۱۵۳ و ۱۴۵ و ۱۴۶ و ۱۱/ب
	<p>جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد. بنابراین در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر، از مبارزه حق‌طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می‌کند.</p>	۱۵۴/ب
	<p>به منظور تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی «شورای عالی امنیت ملی» به ریاست رئیس جمهور، با وظایف زیر تشکیل می‌گردد:</p> <p>۱ - تعیین سیاست‌های دفاعی - امنیتی کشور در محدوده سیاست‌های کلی تعیین شده از طرف مقام رهبری؛ ۲ - هماهنگ نمودن فعالیت‌های سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی - امنیتی؛ ۳ - بهره‌گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی و...</p>	۱۷۶/ب

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از کدگذاری محوری مقوله‌های اثرگذار دفاع و امنیت ملی (قرآن و قانون اساسی) سازگار با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت را برابر زیر نشان می‌دهد:

الف: مقوله‌های قرآنی

- امنیت‌سازی با حاکمیت صالحان و تشکیل حکومت جهانی مستضعفان (پدیده محوری)؛
- تشکیل نیروی مقاومت و پایداری ملی و اجتماعی و حفظ وحدت و انسجام دینی (راهبردها)؛
- مشروعیت جنگ دفاعی (شرایط زمینه‌ای)؛
- ایمان ملازم با تقوا و صبر ملاک فتح و پیروزی (شرایط زمینه‌ای)؛
- وجوب اطاعت از حاکمیت دینی و ولایت فقیه (شرایط زمینه‌ای)؛
- دانش و قدرت الزام فرماندهی و رهبری نظامی (شرایط مداخله‌گر)؛
- جنگ ابزاری برای رفع فساد اجتماع بشری (شرایط مداخله‌گر)؛
- تفرقه عامل زوال و عذاب اجتماعی (شرایط مداخله‌گر)؛
- ضرورت مشارکت و مشاوره در امور نظامی و جنگ (شرایط مداخله‌گر)؛
- برابری و برادری همه انسان‌ها در کرامت انسانی (پیامدها)؛
- محوریت انسان مومن در برپایی قسط و عدالت (شرایط مداخله‌گر)؛
- نفی سلطه‌پذیری سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی (راهبردها)؛
- وجوب جنگیدن با اخلاص گران امنیت عمومی (رفع فساد با اعمال اقتدار امنیتی) (راهبردها)؛
- امنیت مشارکتی و گره خوردن سرنوشت همه آحاد اجتماع (شرایط علی)؛
- پرهیز از اختلاف و تفرقه و وحدت و پایداری الزام اقتدار ملی (شرایط مداخله‌گر)؛



- وجوب توسعه نظامی برای بازدارندگی و حفظ امنیت ملی با آمادگی رزمی و امنیت نظامی (راهبردها)؛
- صلح و روابط بین‌المللی اولویت صلح در حاکمیت دینی (شرایط مداخله‌گر)؛
- ایمان، آرامش و امنیت روانی (پیامدها)؛
- عدم اتکاء به استکبار جهانی (حفظ استقلال سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و علمی و فناوری) (شرایط مداخله‌گر)؛
- مردم‌محوری و اراده ملی در شکل‌گیری تغییر و تحولات اجتماعی (شرایط علی)؛
- معنویت دینی در ایجاد رفاه و امنیت اجتماعی (پیامدها)؛
- زشتکاری و سوءاخلاق عامل انحطاط تمدن‌های قدرتمند (شرایط مداخله‌گر)؛

ب: مقوله‌های قانون اساسی

- تشکیل و حفظ حاکمیت جمهوری اسلامی بر پایه حق، معاد، عدالت، امامت و رهبری الهی (پدیده محوری)؛
- دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیرمحراب استوار (پدیده محوری)؛
- تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان (راهبردها)؛
- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی (راهبردها)؛
- تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی با هماهنگی فعالیت‌های سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی-امنیتی (راهبردها)؛
- بهره‌گیری همه جانبه از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی (راهبردها)؛

- آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا (شرایط زمینه‌ای)؛
- رهبری و تعیین سیاست‌های کلی دفاعی و امنیتی کلی (شرایط زمینه‌ای)؛
- ممنوعیت استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی (شرایط زمینه‌ای)؛
- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی (شرایط مداخله‌گر)؛
- نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری (شرایط مداخله‌گر)؛
- ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی (شرایط مداخله‌گر)؛
- نفی هرگونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری (شرایط مداخله‌گر)؛
- استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها (شرایط علی)؛
- تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی (شرایط علی)؛
- استقلال همه جانبه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی (پیامدها)؛
- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی (پیامدها)؛
- محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی (پیامدها)؛
- حفظ آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت اراضی کشور (پیامدها)؛
- حفظ کرامت و ارزش والای انسان (پیامدها)؛
- طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب (پیامدها)؛



نتیجه‌گیری

همان‌گونه که تأکید شد، هدف اصلی این مقاله متمرکز بر ارائه مؤلفه‌های دفاعی و امنیتی اسناد راهبردی (قرآن و قانون اساسی) نظام ملی سازگار با الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت ملی کشور با تکیه بر «روش داده‌بنیاد» با استفاده از سه مرحله «کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی» می‌باشد.

جمع‌بندی تحلیل یافته‌های به‌دست آمده اسناد فرادستی نظام اسلامی در قرآن و قانون اساسی نتایج زیر را در بعد مقوله‌های چندگانه دفاعی-امنیتی همه جانبه متناسب با الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت بر اساس هدف مطرح شده پژوهش با استفاده از کدگذاری گزینشی یا انتخابی به شکل زیر نشان می‌دهد که پیشنهاد می‌شود برای حصول به پیامدهای دفاعی و امنیتی مورد نظر به راهبردهای مهم احصا شده آن با توجه مقوله‌های مهم خاص (مداخله‌گر) و عمومی (زمینه‌ای) و علی‌توجه کامل شود:

الف: مقوله‌ها و مدل نهایی پژوهش (کدگذاری محوری و گزینشی)

۱. مقوله پدیده‌محوری: پدیده اصلی فرایند دفاع و امنیت ملی سازگار با الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت؛

• حفظ اقتدار همه جانبه نظام ملی اسلامی (حاکمیت صالحان)

۲. راهبردها: راهبردهایی جهت دفاع و امنیت ملی منطبق و سازگار با الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در راستای پدیده‌محوری؛

• بهره‌گیری همه جانبه از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی (دفاع همه جانبه مردمی)؛

• نفی سلطه‌پذیری سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی و حفظ روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیرمحراب استوار؛

• آمادگی رزمی و توسعه نظامی-امنیتی برای حفظ بازدارندگی و امنیت ملی؛

• نبرد با اخلاص‌گران امنیت عمومی (رفع فساد با اعمال اقتدار امنیتی)؛

- تنظیم و ایجاد روابط بین‌الملل بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان؛
- ۳. زمینه: مقوله‌های اثرگذار خاص بر راهبردهای دفاع و امنیت ملی منطبق و سازگار با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت؛
- مشروعیت جنگ دفاعی؛
- ایمان ملازم با تقوا و صبر ملاک فتح و پیروزی؛
- وجوب اطاعت از حاکمیت دینی و ولایت فقیه؛
- دانش و قدرت الزام فرماندهی و رهبری نظامی؛
- آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا؛
- رهبری و تعیین سیاست‌های کلی دفاعی و امنیتی کلی؛
- ۴. مداخله‌گر: مقوله‌های اثرگذار در زمینه‌های عمومی راهبردهای دفاع و امنیت ملی منطبق و سازگار با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛
- جنگ‌ابزاری برای رفع فساد اجتماع بشری؛
- ضرورت مشارکت و مشاوره در امور نظامی و جنگ؛
- محوریت انسان مؤمن در برپایی قسط و عدالت؛
- تفرقه عامل زوال و عذاب اجتماعی و وحدت و پایداری الزام اقتدار ملی؛
- اولویت صلح و روابط بین‌المللی در حاکمیت دینی؛
- حفظ استقلال همه جانبه و نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری؛
- زشتکاری و سوءاخلاق عامل انحطاط تمدنی؛
- توسعه و تحکیم برادری اسلامی، تعاون عمومی حفظ ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی؛
- ۵. علی: مقوله‌های اثرگذار علی بر مقوله محوری دفاع و امنیت ملی منطبق و سازگار با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت؛



- امنیت مشارکتی و گره خوردن سرنوشت همه آحاد اجتماع؛
- مردم‌محوری و اراده ملی در شکل‌گیری تغییر و تحولات اجتماعی؛
- استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها؛
- تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی؛
- ۶. پیامدها: خروجی‌های حاصل از به‌کارگیری راهبردها در دفاع و امنیت ملی
منطبق و سازگار با الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت؛
- برابری و برادری و حفظ کرامت انسانی؛
- ایمان، آرامش و امنیت روانی؛
- ایجاد معنویت دینی، رفاه و امنیت اجتماعی؛
- استقلال همه جانبه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی؛
- رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی؛
- محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی؛
- آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی کشور؛



شکل ۲: مدل نهایی نظریه دفاعی و امنیتی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت



منابع

- احمدی، محمد؛ صالحی امیری، سید رضا (۱۳۸۶). «توسعه اجتماعی و امنیت ملی». مندرج در مجموعه مقالات توسعه اجتماعی (چاپ اول)، تهران، پژوهشکده پژوهشات استراتژیک.
- امام خمینی (۱۳۷۲). «صحیفه نور». (جلد ۸)، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، (چاپ سوم).
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با روحانیون، مسئولان و گروهی از افسار مختلف (مورخ ششم دی ماه ۱۳۸۳)، تهران، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، مرکز نشر آثار امام خامنه‌ای، حدیث ولایت نسخه نرم‌افزاری ۲.
- بیانات مقام معظم رهبری در دانشگاه امام حسین (ع) (مورخ بیست و نهم آبان ماه ۱۳۸۳). تهران، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، مرکز نشر آثار امام خامنه‌ای، حدیث ولایت نسخه نرم‌افزاری ۲.
- حبیبی، نیک‌بخش (۱۳۹۲). «ماهیت‌شناسی جنگ». (چاپ اول)، تهران: انتشارات راهبردی.
- حبیبی، نیک‌بخش (۱۳۹۴). «نظریه اسلامی - ایرانی پیشرفت ملی». (چاپ اول)، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- دانایی‌فرد، حسن؛ امامی، سید مجتبی (۱۳۸۶). «استراتژی‌های پژوهش کیفی: تأملی بر نظریه‌پردازی داده‌بنیاد». دوفصلنامه اندیشه مدیریت، سال اول، شماره دوم (پاییز و زمستان)، صص ۶۹-۹۷
- دانایی‌فرد، حسن؛ الوانی، مهدی؛ آذر، عادل (۱۳۸۶). «روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع». (چاپ دوم)، تهران: نشر صفار.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۸۴). «توسعه و تضاد». (چاپ ششم)، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۸۲). «عقلانیت و آینده توسعه‌یافتگی ایران». (چاپ سوم)، تهران: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه.
- شریعتی، علی (۱۳۵۸). «شیعه، مجموعه آثار ۷». تهران: سحاب کتاب.
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۶۷). «المیزان». (جلد ۱ تا ۲۰)، (ترجمه محمدباقر موسوی همدانی)، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- کیهانی‌زاده، نوشیروان (۱۳۹۰). «روزنامه‌ک رویدادهای ایران و جهان». روزنامه اطلاعات ۱۳ بهمن ۱۳۹۰؛ همچنین قابل دریافت از سایت www.iranians.history.on.thisday.com

- کیهانی‌زاده، نوشیروان (۱۳۹۱). «روزنامه‌ک رویدادهای ایران و جهان». روزنامه اطلاعات ۸ آذر ماه ۱۳۹۱؛ همچنین قابل دریافت از سایت www.iranians-history-on-thisday.com
- لاریجانی، محمد جواد (۱۳۸۳). «نقد دینداری و مدرنیسم». (چاپ سوم)، تهران: مؤسسه اطلاعات.
- لی، نورجی. مارتین (۲۰۰۰). «چهره جدید امنیت: رهیافتی جامع برای مطالعه امنیت ملی». (ترجمه قدیر نصری)، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۳.
- مجتهدزاده، پیروز (۱۳۸۷). «دموکراسی و هویت ایرانی». (چاپ دوم)، تهران: نشر کویر.
- محققین مرکز مطالعات استراتژیک (۱۳۸۸). «الگوی توسعه ایرانی - اسلامی». تهران، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۴). «امامت و رهبری». تهران: انتشارات صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۳). «جهاد». تهران: انتشارات صدرا.
- Stern, Nicholas and et al. (2005). *growth and empowerment, making development happen* the MIT press Cambridge, London, England
- Strauss, Anselm L., & Corbin, Juliet. (1990). *Basics of Grounded Theory research*, USA: Human Science press, Qualatative Sociology, Vol 13, Nov 1.

Archive of SID